

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดโครงการสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดโครงการสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ส่วนที่ 1. สภาพการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมใหญ่ทุกลักษณะ สรุปได้ว่า

1. สภาพที่ตั้งและสถานที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่ถนนน้ำท่วมไม่ถึง โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน และอยู่ในสถานที่ไม่มีเหตุรำคาญ
2. จำนวนห้องเรียนและลักษณะของห้องเรียน ส่วนใหญ่ห้องเรียนยังไม่พอเพียงกับการจัดชั้นเรียน ต้องอาศัยเรียนที่อื่นได้แก่ โรงฝึกงาน ห้องประชุม ใต้ถุนอาคารเรียน ลักษณะห้องเรียนส่วนใหญ่มีฝากระเบื้องเป็นสัดส่วนทุกห้อง โรงเรียนขนาดเล็ก รอยละ 41.72 มีฝากระเบื้องเป็นบางห้อง

3. อุปกรณ์ในห้องเรียน โต๊ะเรียน ม้านั่ง ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โต๊ะเรียน ม้านั่ง โต๊ะขนาดเหมาะแก่กับร่างกายของนักเรียน สีของกระดาน ขอลด ส่วนใหญ่เป็นสีเขียวใบไม้ โรงเรียนขนาดเล็กมีสีฟ้าอ่อน รอยละ 1.02

4. การระบายอากาศและแสงสว่าง ส่วนใหญ่มีหน้าต่างเพียงพอดอกอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างพอเหมาะ

5. ส้วมและที่ปัสสาวะ โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 55 แยกชายหญิง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กเกินกว่าร้อยละ 55 ไซ้รวมกันทั้งชายหญิง และโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ .33 ไม่มีส้วม จำนวนส้วมกับจำนวนนักเรียนส่วนใหญ่ ส้วม 1 ที่ ต่อจำนวนนักเรียน 50 - 74 คน และ 100 คนขึ้นไป โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 20 ขนาดกลางร้อยละ 23.08 ขนาดเล็กร้อยละ 22.40 มีที่ปัสสาวะ โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 45 โรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 53.85 โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 77.93 ไม่มีที่ปัสสาวะชาย

6. การจัดน้ำให้นักเรียนดื่ม โรงเรียนขนาดใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 เป็นน้ำประปา โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ใส่ตุ่มหรือถังไว้ให้แล้วใช้ภาชนะตัก โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ใส่ตุ่มหรือถังขนาดใหญ่มีก๊อกเปิด และโรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 3.08 โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ .33 เป็นแบบนำพุ่งเข้าปาก

7. การระบายน้ำโสโครกและการกำจัดขยะ การระบายน้ำโสโครกส่วนใหญ่ชุดร่องระบายน้ำไว้รอบ ๆ อาคารเรียน การกำจัดขยะส่วนใหญ่ใช้วิธีกองรวมกันแล้วเผา

8. ห้องพยาบาล เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 40 มีห้องพยาบาล มีเวชภัณฑ์ และอุปกรณ์บ้างเล็กน้อย โรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 43.08 และโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 33.56 มีห้องพยาบาล ยังขาดเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 50.33 ยังไม่มีห้องพยาบาล มียาสามัญประจำบ้าน

บริการสุขภาพ

1. การตรวจสุขภาพ การตรวจสุขภาพตอนเช้าโดยครู ส่วนใหญ่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ทำการตรวจทุกวัน การตรวจสุขภาพจากแพทย์ ทันตแพทย์และพยาบาล โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 50 ใ้รับการตรวจหมอละครั้ง โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กส่วนใหญ่ใ้รับการตรวจปีละครั้ง โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 20 โรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 23.08 และโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 39.93 ไม่เคยใ้รับการตรวจเลย

2. การทดสอบการไต่ยืน และการทดสอบสายตา ส่วนใหญ่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดไม่เคยจัดให้มีการทดสอบสายต่านักเรียนและทดสอบการไต่ยืนเลย

3. การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และการมีมิตรสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่จะทำเหมอมละครั้ง โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ .67 ไม่เคยทำเลย มีมิตรสุขภาพโรงเรียนทั้งสามขนาดเกินกวาร้อยละ 80 มีมิตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนแต่ยังไม่ครบทุกคน

4. การให้ความช่วยเหลือสำหรับเด็กพิการหรือเด็กเรียนช้า ในการเรียนส่วนใหญ่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดให้นั่งเรียนกับเด็กปกติ

5. การได้รับภูมิคุ้มกันโรค และการให้บริการปฐมพยาบาลแก่เด็กเจ็บป่วย การได้รับภูมิคุ้มกันโรคส่วนใหญ่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด นักเรียนได้รับภูมิคุ้มกันโรคเมื่อมีโรคระบาด ในคานการบริการปฐมพยาบาลนักเรียนเจ็บป่วย โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 55 นำส่งครูพยาบาลประจำโรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 52.31 นำส่งสถานอนามัยที่อยู่ใกล้โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 46.98 ครูที่ประสบเหตุการณ์ทำการปฐมพยาบาล

6. การจัดบริการแนะแนวสุขภาพ ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นทำหน้าที่ในการแนะแนวสุขภาพ

7. การได้รับการตรวจสุขภาพของครู ส่วนใหญ่ครูไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพเลย

8. การส่งเสริมสุขภาพจิตของครู ส่วนใหญ่จัดให้มีการเล่นและการแข่งขันกีฬา

การสอนสุขศึกษา

1. การจัดครูสอนสุขศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ป.คน ครูประจำชั้นสอน ป.ปลายมีครูพิเศษสอน โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ครูประจำชั้นสอนเองทุกชั้น โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 5 และโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ .67 มีครูพิเศษสอนสุขศึกษาโดยเฉพาะทุกชั้น

2. หนังสือหรือเอกสารอื่น ๆ เกี่ยวกับสุขภาพสำหรับครูและนักเรียนคนคว่ำ ส่วนใหญ่มีบ้างเล็กน้อย
3. การจัดหาอุปกรณ์การสอนสุขภาพ ส่วนใหญ่ครูผู้สอนจัดทำเอง
4. การจัดทำโครงการสอนสุขภาพแต่ละชั้น ส่วนใหญ่สอนตามโครงการสอนของภาคการศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่อายละ 25 โรงเรียนขนาดกลางอายละ 43.08 และโรงเรียนขนาดเล็กอายละ 35.45 สอนตามหนังสือสุขภาพ
5. การได้รับการส่งเสริมการสอนสุขภาพจากหน่วยศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการนิเทศเลย
6. การจัดกิจกรรมพิเศษส่งเสริมสุขภาพอนามัย โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดอายละ 50 ขึ้นไป มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย

การจัดและดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน

1. การดำเนินงานและความร่วมมือจากครูในโรงเรียน การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูทุกคนในโรงเรียน และครูทุกคนให้ความร่วมมือที่เป็นส่วนใหญ่
2. การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น โรงเรียนขนาดใหญ่อายละ 50 ได้รับความร่วมมือตามต้องการ และอายละ 50 ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ
3. การได้รับความร่วมมือจากผู้นปกครอง โรงเรียนขนาดใหญ่อายละ 50 ได้รับความร่วมมือที่ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ
4. การวางแผนงานที่เกี่ยวกับโครงการสุขภาพ และการประเมินผลโครงการ การวางแผนงานส่วนใหญ่มีการประชุมวางแผนเขียนโครงการเป็นคราว ๆ ไป และการประเมินผลโครงการส่วนใหญ่มีการประเมินผลบ้างเป็นบางครั้ง

ส่วนที่ 2. ปัญหาในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา
การจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ พบว่า

โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหากลางในเรื่อง บริเวณโรงเรียนกับจำนวนนักเรียน การจัดบริเวณโรงเรียนให้ร่มรื่น การจัดโต๊ะ ม้านั่งให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน การจัดให้จำนวนสวมและที่ปัสสาวะเพียงพอกับจำนวนนักเรียน การจัดหาน้ำดื่มน้ำใช้ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน การจัดให้มีห้องพยาบาลและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น สถานที่รับประทานอาหารสำหรับครูและนักเรียน

โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีปัญหากลางในเรื่องการจัดดูแลให้บริเวณโรงเรียนปลอดภัยต่อการเรียนและการเล่นของนักเรียน การจัดให้จำนวนนักเรียนเหมาะสมกับขนาดของห้องเรียน การจัดโต๊ะเรียน ม้านั่ง ให้เหมาะสมกับขนาดร่างกายของนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหากลางในเรื่อง การดูแลความปลอดภัยของอาคารเรียน

ในค่านสถานที่ตั้งโรงเรียนและอื่น ๆ โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีปัญหา
บริการสุขภาพ

โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีปัญหากลางในเรื่องการจัดให้มีการทดสอบสายตา นักเรียน การจัดให้มีการทดสอบการได้ยิน การให้ความช่วยเหลือเด็กที่บกพร่องทางสุขภาพ หรือเด็กเรียนช้า การจัดบริการอาหารกลางวัน การจัดให้ครูได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต

โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีปัญหากลางในเรื่อง การจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ การจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสอบสุขภาพ โดยพยาบาล และเจ้าหน้าที่อนามัย การจัดให้ภารโรงได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหากลางในเรื่อง การขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่อนามัยในการให้ภูมิคุ้มกันโรค

โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีปัญหาปานกลางในเรื่อง การจัดให้นักเรียน ได้รับการตรวจสุขภาพโดยพยาบาล และเจ้าหน้าที่อนามัย ให้การปฐมพยาบาลนักเรียนเจ็บป่วย การจัดทำบัตรสุขภาพให้ครบตามจำนวนนักเรียน การจัดบริการแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียน

โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากในเรื่อง การจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ การจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพปากและฟัน โดยทันตแพทย์ มีปัญหาปานกลางในเรื่องความเข้าใจและความสนใจของครูในการตรวจสุขภาพนักเรียน

ค่านการสอนสุขศึกษา

โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาปานกลางในเรื่อง การจัดทำแผนการสอนของครู การจัดหาเอกสารประกอบการกันความรู้เกี่ยวกับวิชาสุขศึกษาให้แก่ครู การจัดหาเอกสารประกอบวิชาสุขศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนคนละเล่ม การจัดทำกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ส่งเสริมความรู้ความสนใจของอนามัย การจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่ผู้ปกครองควรทราบแก่ผู้ปกครอง

โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาปานกลางในเรื่องการจัดครูสอนสุขศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ การได้รับการนิเทศการสอนจากศึกษานิเทศก์

โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากในเรื่อง การได้รับการนิเทศการสอนจากศึกษานิเทศก์

การจัดและดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน

โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาปานกลางในเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน มีปัญหาปานกลางในเรื่องความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการจัดและดำเนินงาน

โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีปัญหามาก ในเรื่องอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน มีปัญหาปานกลางในเรื่อง ความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนจากครู ความร่วมมือจากผู้นักครอง

โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาปานกลางในเรื่องอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน

สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งประสบอยู่และเป็นปัญหาซึ่งแก้ไขได้ยาก ได้แก่

1. ขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินการ
2. ขาดอุปกรณ์ต่าง ๆ
3. ขาดแคลนบุคลากร อัตรากำลังคนน้อย ครูไม่ได้รับการนิเทศจากหน่วยแพทย์โดยตรง
4. ผู้บังคับบัญชามองข้ามปัญหาสุขภาพไม่เคยสนใจเกี่ยวกับโครงการสุขภาพ
5. โรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณเพียงพอในการจัดสร้างอาคารเรียน ที่ปัสสาวะ โรงอาหาร ตามอัตราจำนวนนักเรียน
6. ครูไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร

โรงเรียนต้องการให้หน่วยงานระดับจังหวัดสนับสนุนให้เกิดความช่วยเหลือในเรื่อง

1. ให้จัดงบประมาณให้ทั้งด้านอาคารเรียน สร้างถึงเก็บน้ำ ส้วม
2. ให้จัดครูที่มีความรู้ด้านนี้ไปให้โรงเรียน
3. ให้จังหวัดเป็นผู้นประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ให้จัดอบรม สัมมนครู เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนประจำทุกปี
5. จัดอุปกรณ์ เวชภัณฑ์ต่าง ๆ แจกจ่ายไปตามโรงเรียนต่าง ๆ
6. จัดหาเอกสารต่าง ๆ แจกไปให้โรงเรียน
7. ให้จัดหน่วยศึกษานิเทศก์ออกไปเสนอแนะครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบถึงสภาพการจัด ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น รวมถึงความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานระดับจังหวัด ในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งอาจนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา พอสรุปนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

ก. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมใหญ่ถูกสุขลักษณะ

1. ปัญหาการจัดให้มีจำนวนส้วมและที่มีส้วมาะเพียงพอกับจำนวนนักเรียน เป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขในโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่าส่วนใหญ่จำนวนส้วมและจำนวนนักเรียนเป็น 1 : 50 - 74 คน ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนดไว้ และร้อยละ 45 ไม่มีที่ปัสสาวะชาย จากการวิจัยของ พัทธรา กาญจนารัตน์¹ เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครมีจำนวนส้วมไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โรงเรียนราษฎร์บางโรงเรียนไม่มีส้วม¹ จากการวิจัยร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม เรื่องโครงการสุขภาพในโรงเรียน อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ส้วมมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะ โดยไม่สามารถควบคุมกลิ่น แมลงวัน และแมลงสาบได้ ไม่มีกระดาษชำระ² ปัญหานี้อาจจะ

¹ พัทธรา กาญจนารัตน์, "สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

² กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม, รายงานการทดลองวิจัยโครงการสุขภาพในโรงเรียน อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2517 (อค์สำเนา).

เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณสำหรับสร้างส่วนเพิ่มเติม เมื่อมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น เรื่องนี้หากในระดัจังหวัดมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบสำรวจปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ จะช่วยแก้ปัญหาได้

2. การจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เป็นปัญหาสำคัญ ควรได้รับการแก้ไขในโรงเรียนขนาดกลาง ปัญหานี้อาจจะเนื่องจากโรงเรียนไม่มีที่เก็บน้ำฝน ขาดแหล่งน้ำ จึงไม่สามารถจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนได้ ได้มีผู้เสนอแนะให้ทางจังหวัดจัดสรรงบประมาณสร้างถังน้ำฝน หรือประปาโรงเรียนปีละ 5 โรงเรียน ทยอยเวียนไปจนกว่าจะครบ ปัญหานี้อาจจะแก้ไขได้โดยจังหวัดควรจะได้มีการประสานงานของความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการจัดหาแหล่งน้ำให้นักเรียนดื่มและใช้ ซึ่งในจังหวัดขอนแก่นก็มีหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ศูนย์ประปาชนบท เป็นต้น

3. การจัดใหม่ห้องพยาบาลและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น เป็นปัญหาที่สำคัญของโรงเรียนขนาดเล็ก จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 50.33 ไม่มีห้องพยาบาล มียาสามัญประจำบ้าน ในด้านห้องพยาบาล โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีห้องพยาบาล โดยเฉพาะ อาจจะเนื่องจากไม่มีห้องเรียนว่าง จึงไม่สามารถจัดห้องพยาบาลได้ สำหรับเวชภัณฑ์ที่จำเป็น อาจจะมีปัญหาเนื่องจากโรงเรียนขาดงบประมาณและไม่มีรายได้อื่น จึงไม่สามารถจัดหามาได้ เมื่อโรงเรียนประถมศึกษาโอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดสรรเงินงบประมาณรายหัวไปตามโรงเรียนต่าง ๆ อาจจะช่วยแก้ปัญหาได้ สำหรับห้องพยาบาลโรงเรียนอาจแก้ปัญหาโดยจัดมุมพยาบาลในห้องเรียนห้องใดห้องหนึ่ง

4. จำนวนชั้นเรียนกับจำนวนห้องเรียน พบว่าส่วนใหญ่ห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนชั้นเรียน โรงเรียนต้องแก้ไขปัญหานี้โดยการจัดเรียนที่อื่นซึ่งได้แก่ โรงฝึกงาน หอประชุม อาคารชั่วคราว ใต้ถุนอาคารเรียน ระเบียงอาคารเรียน ซึ่งการเรียนตามสถานที่เหล่านี้ไม่ใช่ห้องเรียนที่ถูกต่อตามสุขลักษณะ ปัญหานี้อาจจะเนื่องจาก

ประการที่ 1 การขยายโรงเรียนไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จึงยัง
ไม่มีความพร้อมในเรื่องอาคารเรียน ทำให้จำนวนห้องกับจำนวนชั้นเรียนไม่เพียงพอ

ประการที่ 2 โรงเรียนไม่สามารถต่อเติมอาคารเรียน หรือสร้าง
อาคารเรียนชั้นใหม่ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีได้

ในเรื่องจำนวนห้องเรียนนี้ ครูใหญ่และผู้บริหารจะต้องมีการประสาน
งานกันเป็นอย่างดี เกี่ยวกับงบประมาณอาคารสถานที่ ซึ่งถ้าหากว่าสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติจัดสรรงบประมาณไปยังจังหวัดต่าง ๆ ให้เพียงพอคงจะ
คลี่คลายปัญหาได้

5. โตะเรียน ม้านั่ง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
ทั้งนี้อาจเนื่องจาก จำนวนนักเรียนมากขึ้น โตะเรียนม้านั่งชำรุด มีการขยายโรงเรียน
เพิ่มขึ้น เมื่อมีโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายด้านครุภัณฑ์ต้องมีมากขึ้นจึงไม่สามารถ
จัดสรรไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง เมื่อโรงเรียนประถมศึกษาโอนไปสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีการจัดสรรงบประมาณไปยังจังหวัดต่าง ๆ
และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการไปทำการสำรวจโตะ ม้านั่ง ซึ่งใช้การได้ดีในโรงเรียน
ต่าง ๆ คาดว่าในปีการศึกษาต่อไปคงจะมีการจัดสรรโตะเรียน ม้านั่ง ให้กับโรงเรียน
ต่าง ๆ ได้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ข. งานบริการสุขภาพ

1. ปัญหาการให้ความช่วยเหลือเด็กที่บกพร่องทางสุขภาพหรือเด็กเรียน
ช้าเป็นปัญหาสำคัญในโรงเรียนขนาดใหญ่ จากการวิจัยพบว่า ร้อยละ 70 ให้ความช่วยเหลือ
สำหรับเด็กพิการหรือเด็กเรียนช้าในคลุ่รเรียน โดยให้หนึ่งเรียนร่วมกับเด็กปกติ ปัญหานี้ อาจ
จะเนื่องจากมีครูไม่มากพอที่จะจัดชั้นเรียนพิเศษให้กับเด็กที่บกพร่องทางสุขภาพหรือเด็ก
เรียนช้า หรือมีเด็กที่พิการหรือบกพร่องทางสุขภาพ เด็กเรียนช้าเป็นจำนวนน้อยในแต่ละ
ระดับชั้น ถ้าจะแยกไปสอนต่างหากเป็นพิเศษอาจไม่มีครูเพียงพอที่จะรับผิดชอบ ปัญหานี้ถ้า
ครูประจำชั้นเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยจับบทเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา
คงจะช่วยแกปัญหานี้ได้

2. ปัญหาด้านการจัดบริการอาหารกลางวัน เป็นปัญหาที่สำคัญในโรงเรียนขนาดกลาง ปัญหานี้ได้มีผู้เสนอว่าให้ทางจังหวัดจัดงบประมาณสำหรับจัดบริการอาหารกลางวันให้ สำหรับเรื่องบริการอาหารกลางวันนี้ ในการจัดโรงเรียนอาจจะไม่ดำเนินการขายอาหารเองก็ได้ อาจจะให้แม่ค้านำมาขาย หรือให้เด็กนำอาหารมาจากบ้านก็ได้ เพราะจุดมุ่งหมายของบริการอาหารกลางวันในโรงเรียนก็เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันเพื่อสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ เจริญเติบโตตามวัย สำหรับโรงเรียนที่มีความประสงค์จะทำอาหารขายให้แก่แก่นักเรียนและมีปัญหาด้านทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน อาจจะแก้ปัญหาได้โดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในสถานศึกษาครั้งแรก อาจจะช่วยเหลือแก้ปัญหาได้

3. การจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพปากและฟันโดยทันตแพทย์ เป็นปัญหาที่สำคัญในโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหานี้อาจจะเนื่องจากทันตแพทย์มีจำนวนน้อยไม่สามารถที่จะไปทำการตรวจสุขภาพปากของนักเรียนได้ทั่วถึง เพื่อเป็นการแก้ปัญหานี้ ครูใหญ่ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือกับทันตแพทย์ตามโรงพยาบาลประจำอำเภอ เพื่อให้นักเรียนจะได้มีโอกาสได้รับการตรวจสุขภาพปากและฟันเป็นประจำทุกปี

4. การทดสอบสายตาและทดสอบการได้ยิน ส่วนใหญ่จะไม่ได้ทำการทดสอบเลย จากการศึกษาของบุญชิ้น เฑชะกัมพูช ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าโรงเรียนประชาบาล ไม่เคยทำการทดสอบสายตาและทดสอบการได้ยินเลย¹ ซึ่งถ้าทำการทดสอบสายตาแล้ว อาจจะพบความผิดปกติของสายต่านักเรียนได้ ดังที่ หวี่สิทธิ สิทธิกร ได้ทำการวิจัย "การสำรวจสายตาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2513" พบว่า นักเรียนมีความผิดปกติ เนื่องจาก

¹บุญชิ้น เฑชะกัมพูช, โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้" (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัษครินครินทร์วโรสประสาสมัคร, 2519).

สายตาสั้น 21.44 %¹ ซึ่งการทดสอบสายตา การทดสอบการได้ยินนี้ เป็นการสำรวจความผิดปกติของสายตาและหู อีกทั้งเป็นการช่วยในการจัดที่นั่งเรียนให้เหมาะสมกับเด็ก และป้องกันไม่ให้เกิดความพิการได้

ค. การสอนสุขศึกษา

1. การได้รับการนิเทศการสอนจากหน่วยศึกษานิเทศก์ เป็นปัญหาที่สำคัญในด้านการสอนสุขศึกษา สำหรับการได้รับการนิเทศจากหน่วยศึกษานิเทศก์ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 60 โรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 61.54 โรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 79.26 ไม่เคยได้รับการนิเทศเลย ทั้งนี้อาจเนื่องจากศึกษานิเทศก์ ซึ่งรับผิดชอบคานพลานามัยมีจำนวนน้อย ในขณะเดียวกันจำนวนโรงเรียนมีถึง 1035 โรงเรียน จึงทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึง ในปีการศึกษา 2524 ได้มีการสอบคัดเลือกศึกษานิเทศก์เพิ่มขึ้น เพื่อไปประจำตามอำเภอต่าง ๆ คงจะช่วยให้การนิเทศการศึกษาในการสอนสุขศึกษาทั่วถึงยิ่งขึ้น

2. หนังสือหรือเอกสารอื่น ๆ เกี่ยวกับสุขศึกษาสำหรับครูและนักเรียน คนกว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีบ้างเล็กน้อย ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับครูและนักเรียนคนกว่า ปัญหานี้อาจเนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อเอกสาร หนังสือต่าง ๆ ไม่มีห้องสมุดสำหรับนักเรียนคนกว่า ในปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปัญหาดังกล่าวนี้อาจลดลงได้

¹ทวีสิทธิ์ สิทธิกร, "การสำรวจสายตาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2513" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

ง. การจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียน

1. เรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญมากคือ งบประมาณในการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขณะนี้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อโอนมาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ การจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ คงจะช่วยให้งานคล่องตัวขึ้น งานโครงการสุขภาพในโรงเรียนจะสอดคล้องอยู่ในด้านการก่อสร้างอาคารเรียน งานด้านบริหารวิชาการและด้านบริการต่างๆ จึงต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานมาก การได้รับงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดคงจะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ดังเช่น เรื่องอุปกรณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นต้น

2. บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ เป็นปัญหาสำคัญ เป็นอุปสรรคในการดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียนประการหนึ่ง ถ้าครูได้ผ่านการอบรมงานอนามัยโรงเรียนแล้ว จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จะเห็นได้จากการวิจัยของ ปรีชา กิจวัณชัย เรื่อง "การศึกษาผลการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน จัดโดยศูนย์อนามัยเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2520" ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมอนามัยกลุ่มครูได้ปฏิบัติกิจกรรมอนามัยโรงเรียนหลังจากการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลายรายการ คือ การจัดทำบัตรสุขภาพนักเรียน แนะนำการปฏิบัติทางด้านอนามัยแก่นักเรียนในตอนเช้า จัดหาเอกสารและภาพโฆษณามาใช้ประกอบการสอนสุขศึกษา จัดทำอุปกรณ์การสอนสุขศึกษา ตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า ซึ่งนำหนัก วัดสวนสูง วัดสายต่านักเรียน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณ ขาดเอกสารสุขศึกษาได้

ปรีชา กิจวัณชัย, "การศึกษาผลการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนของผ่านการอบรมงานอนามัยโรงเรียน จัดโดยศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2520" (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรสาขารณสุขมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523).

ในจังหวัดขอนแก่นมีหน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบด้านสุขภาพอนามัยอยู่มาก ดังเช่น ศูนย์อนามัย โรงเรียนเขต 4 เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดควรจะได้มีการประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าว นี้เพื่อแก้ปัญหาการขาดบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการด้านโครงการสุขภาพในโรงเรียน หรืองานอนามัยโรงเรียนโดยเฉพาะ
2. ควรมีแผนงานในการดำเนินโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ชัดเจนแน่นอน แล้วกระจายแผนนั้นไปยังโรงเรียนและประสานงานกับหน่วยงานอื่น
3. ควรจัดสรรงบประมาณให้มากเพียงพอในการจัดซื้อ อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งงบประมาณในการก่อสร้างส้วมและอาคารประกอบอื่น ๆ
4. ควรพิจารณาจัดสรรอัตราครูซึ่งมีความรู้ ความสามารถในด้านสุขภาพ อนามัย ให้กระจายไปทุกโรงเรียน
5. ควรมีการสัมมนาครูใหญ่เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อเป็นการสำรวจปัญหา และจะได้หาวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน
6. ควรมีการสัมมนาครูทุกคนเพื่อให้มีความเข้าใจในโครงการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อจะได้ออกมาร่วมกันรับผิดชอบโครงการ
7. ควรมีการนิเทศการสอน ติดตามผลการดำเนินงานเสนอแนะอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ
8. ควรพิจารณาจัดสรรให้พยาบาลประจำโรงเรียน โดยมีการสอบคัดเลือก ส่งไปเรียนที่วิทยาลัยพยาบาลต่าง ๆ และกลับมาประจำหน้าที่พยาบาลประจำโรงเรียน อาจจะให้ทีมกลุ่มโรงเรียนละ 1 คน

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับครูใหญ่

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ได้ดำเนินการตามนี้ เป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ให้บรรลุเป้าหมาย
2. ควรมีการวางแผนในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนล่วงหน้าไว้ทุกปี
3. ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่อยู่ใกล้โรงเรียนและหน่วยงานอื่น ในการวางแผนดำเนินงาน
4. ควรมีการประเมินผลงานเป็นระยะ เมื่อได้ดำเนินงานไปแล้ว

ค. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ ต่อการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนของครูในกลุ่มอายุ ประสบการณ์แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสุขภาพ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนด้านสุขภาพ ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นนักเรียนเข้าเรียนเป็นปีแรก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย